

GROEN

HERFST 2008- NUMMER 51

ivn afd. eelde/paterswolde
en vries

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	De functie van voorzitter is op dit moment vacant.	
Secretaris	Agaath AB-van Zanten	Goudsbloemweg 32 9765 HS Paterswolde tel. 050-3093113 e-mail: agaath.ab@planet.nl
Penningmeester	Willem Zandt	Burg. J.G. Legroweg 19 9765 AD Paterswolde tel. 050-3094264 e-mail: wzandt@hetnet.nl giro IVN: 0820257
Bestuursleden	Henk von Eije	Burg. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde tel: 050-3092973 e-mail: j.h.von.eije@rug.nl
	Vera Troost-van Dalen	Hortensiaweg 3 9765 HA Paterswolde tel. 050-3090989 e-mail: i.v.n.eelde@planet.nl

Bestuur IVN Vries (met ingang van 5 November 2008)

Voorzitter (PR en ledenwerving)	Kor Mulder	Esakkers 2 9481 CG Vries tel. 0592-544139 e-mail: m.k.vries@kpnplanet.nl
Secretariaat	Joke Meijerink	Drosten 32 9481 GE Vries tel. 0592-544474 e-mail: joke.meijerink@hetnet.nl
Penningmeester (plv Voorzitter) (werkgroep Vogels)	Jan Fekkes	Nieuwe Rijksweg 35 9481 AP Vries tel. 0592-541322 e-mail: fekkesj@zonnet.nl
Bestuursleden (werkgroep BROM)	Kees Andriessse	Groningerstraat 30 9481 TD Vries tel. 06-53676586 e-mail: kees.andriessse@orange.nl
(werkgroep Vlinders)	Wil Folkers	Bannerschulte 31 9481 HT Vries tel. 0592-542732 e-mail: w.folkers@wanadoo.nl
(werkgroep Landschapsbeheer)	Tineke Schat	Bannerschulte 14 9481 HS Vries

Inhoud

Voorwoord.....	4
Vernieuwde website van IVN Eelde-Paterswolde.....	5
Jan Strijker overleden.....	5
Verslagen Werkgroepen.....	7
BROM - Baanverlenging vliegveld Eelde.....	7
Jeugd - De Jeugdnatuurclub.....	8
Landschapsbeheer – Verslag IVN Vries.....	10
Vlinders - Voorjaar en zomer in het vlinderkampje “De Duinen”.....	12
Vlinders - Open Middag Vlinderkampje “De Duinen”.....	13
Vogels - Gewoon slecht jaar voor onze KERKUIL	15
Vogels - Voorkomen van de Bonte vliegenvanger in Eelde-Paterswolde (vervolg).....	18
Vogels - Huiszwaluwentelling in Eelde-Paterswolde.....	19
Vogels - Nestkasten voor gierzwaluwen.....	20
Programma IVN Eelde/Paterswolde en Vries 2008/2009	23
Programma IVN Zuidlaren september 2008.....	27
Uitvliegende mezen.....	29
Hondstong-Runsloot. Excursie 17 mei 2008.....	31
Buizerd snaait prooi van blauwe reiger	34
Boomfeestdag 2008. Motto: Boom zoekt kind.....	34
Compostteercursus in de Pan te Vries op 2 april.....	36
IVN Eelde-Paterswolde: nummer 4 van Drenthe.....	37
Uileballen	38
Hoe komen zij aan hun ei.....	38
Kap eiken aan de Groningerweg.....	41
Nestbouw en andere gedragingen van eksters	42
Bolhuisgat (‘Zwemgat’), toen en nu.....	44

Voorwoord

Voor u ligt de nieuwe GROEN voor de komende herfst en winter. De programma commissie heeft een goed en gevarieerd programma weten samen te stellen.

De afgelopen jaren is GROEN een gezamenlijk product geweest van de afdelingen, Eelde-Paterswolde en Vries. Problemen met invulling van bestuursfuncties en bezetting van werkgroepen leidden enkele jaren geleden tot gedachte om meer gezamenlijk te doen. U heeft daarover in GROEN kunnen lezen. Zelfs het idee van een fusie is geopperd, maar over dat idee waren de meningen zeer verdeeld. Toch zijn meerdere zaken gezamenlijk opgepakt: GROEN en onder andere activiteiten van de werkgroepen PR, BROM en VOGELS.

Na het jubileumjaar van IVN Eelde-Paterswolde (2007) is een commissie ingesteld om over de wenselijkheid van samenwerking te adviseren. Dit advies wordt op de komende ALV besproken.

Intussen zijn er zowel voor de besturen Vries en Eelde-Paterswolde gegadigden voor bestuursfuncties gevonden. Daar moeten we blij mee zijn. En dat moet het mogelijk maken dat beide afdelingen op eigen benen kunnen blijven staan. Beide afdelingen met een volledig bestuur dat er voor moet gaan om de afdeling 'op eigen grondgebied' sterk te houden en te promoten. Een uitdaging! Ook zullen beide afdelingen weer een eigen verenigingsblad krijgen.

Maar waar samenwerking tussen afdelingen zinvol en wenselijk is moet dat uiteraard mogelijk blijven.

Op de ALV kunt u laten horen wat u ervan vindt. Op diezelfde avond zal Herman Boerma een beeldende uitleg geven over de vernieuwde website van IVN Eelde-Paterswolde. Zie ook het stukje elders daarover in dit GROEN. U kunt vragen stellen over gebruik en andere zaken.

Zowel vanwege de bestuurszaken als de website is het dus uiterst zinvol dat u de ALV bezoekt.

Kees Andriessse, voorzitter IVN Vries

Vera Troost, voorzitter IVN Eelde-Paterswolde

Vernieuwde website van IVN Eelde-Paterswolde

Welkom op de geheel vernieuwde website van IVN Eelde-Paterswolde.

Deze zin staat boven de introductie van onze vernieuwde site. De introductie is geschreven door Herman Boerma die al zolang onze afdeling een site heeft daarvan de beheerder is. Hij vond het een jaar geleden ook tijd worden om de site te vernieuwen. Wat de voordelen voor u en hem zijn moet u in de introductie maar lezen.

Het zal, zo schrijft hij ook, wennen zijn met de vernieuwde site om te gaan. Maar het is gewoon een kwestie van doen, uitproberen en als het niet lukt hulp vragen.

Herman heeft er ontzettend veel tijd ingestoken en we mogen heel dankbaar zijn dat hij dat heeft willen doen. Natuurlijk, het zal ook een hobby van hem zijn. Maar dat verandert niets aan het feit dat hij het toch maar doet voor onze vereniging. Op technisch vlak heeft hij veel steun gehad van Rob de Bruin. Dat deed hij geheel belangeloos volgens Herman. Veel dank uiteraard ook aan Rob. Wel is betaald voor het benodigde webhostingspakket en voor wat administratiekosten.

De site is er niet alleen om naar te kijken, maar zeker ook om te gebruiken. U kunt berichten en foto's (laten) plaatsen, werkgroepen kunnen hun activiteiten melden, het bestuur kan berichten plaatsen. En er zijn nog veel meer mogelijkheden. De site moet een digitale binding zijn tussen de IVN'ers. Die digitale binding overstijgt natuurlijk nooit onze gezamenlijke binding met de natuur zoals je die buiten beleeft. Maar zoals u een fotoportret van een IJsvogel op onze site ziet, zo fraai en gedetailleerd ziet u hem meestal niet 'live'.

Bezoek de site **www.ivneelde.nl**. En als u wilt weten wat in zich in het land afspeelt op IVN gebied, ga dan naar **www.ivn.nl**

Jan Strijker overleden

Op zaterdag 6 september 2008 is het IVN-lid Jan Strijker op 85-jarige leeftijd overleden. Jan heeft van 1986 tot 1992 deel uitgemaakt van het bestuur van IVN. Ook zat hij een aantal jaren in de redactie van Groen. Jan zat altijd vol ideeën en plannen, waarvan er een aantal zijn gerealiseerd;

- Het monument, aan de Loopstukken, van de stenen uit Scandinavië die in Spierveen zijn gevonden.
- Extensief maaibeheer op de brink hoek Westerhorn en Mandelandenweg en het veldje aan de Broekstukken. Een aantal jaren achtereen hebben we gehooid. Helaas is het project na een paar jaar ter ziele gegaan.
- Het planten van bomen op markante punten in de gemeente

- Het opzetten van een cursus voor het determineren van planten, wat het oprichten van een planterwerkgroep tot gevolg heeft gehad.

Het aanleggen van een geboortebos bij Oosterbroek in de Vosbergen bleek helaas onmogelijk. Er zullen zeker nog meer plannen zijn geweest maar het bovenstaande geeft echter een goede indruk. Natuur en milieu hadden zijn volle aandacht. Hij was daar, naar mijn idee, eigenlijk constant mee bezig zonder de realiteit uit het oog te verliezen. Ook toen hij zich niet meer zo direct bij het IVN betrokken was, belde hij regelmatig met de vraag: "kan het IVN daar niet wat aan doen" of sterker "daar moet het IVN wat aan doen".

Op de voorpagina van de orde van de dankdienst voor zijn leven in de kerk op woensdag 10 september 2008 stond een prachtige detailfoto van de vlechthege om zijn tuin. Het was Jan zijn trots. Hij heeft de hege opgekweekt uit eikels die hij daar in de grond heeft gestopt. Op de foto is te zien hoe prachtig de hege geworden is. Van zijn kinderen begreep ik dat er ook een zekere symboliek in zat, hij kon zich er achter verschuilen.

1 Vlechthege (Jille Eilander)

Op de bijenmarkt bij de tuinbouwschool in de tachtiger jaren, waar Jan het kraampje van IVN verzorgde, heeft hij mij gevraagd lid te worden van IVN. Ik ben hem daar nog steeds dankbaar voor, want toen ik in 1990 ophield met werken heeft het IVN een deel van mijn leven met plezier gevuld en dat is nog steeds het geval.

Kennen jullie Jan zijn houtsnijwerk? Prachtig! Heel mooi is de grote kudde schapen die hij gemaakt heeft. Elk schaap is gemaakt van een andere houtsoort.

In de dienst in de kerk bleek dat een markant persoon is heengegaan. Uiteraard zullen zijn vrouw, zijn kinderen en kleinkinderen hem heel erg missen. Maar ook het IVN verliest in hem een markant lid met veel aandacht voor natuur en milieu en met bijzonder grote verdiensten.

Te hopen is dat de vlechtheg op de hoek van de Otto Eerelmanweg en de Vermeerweg ons nog lang zal blijven herinneren aan Jan Strijker.

Hij is het waard!

Jille Elander

Verslagen Werkgroepen

BROM - Baanverlenging vliegveld Eelde

De Raad van State heeft de beslissing van de ministers over de baanverlenging op 11 juni 2008 vernietigd. Dit gebeurde omdat de baanverlenging door de overheid betaald wordt, en dat is staatssteun. Deze steun had gemeld moeten zijn bij de Europese Commissie voor toestemming.

Het IVN had zich niet in de staatssteun discussie gemengd, en alle bezwaren op grond van aantasting van natuur en milieu zijn ongegrond verklaard. Voor de verstoring boven het Zuidlaardermeer gebied is geen ontheffing op grond van de Flora- en Faunawet nodig, evenmin als onderzoek ter plaatse. Het 'expert judgement' van adviesbureau Waardenburg dat er geen 'significante schade' zal optreden is voldoende voor de Raad.

Dus de Milieufederatie en het IVN hebben hun griffie geld niet teruggekregen.

Voor de feitelijke baanverlenging is wel een ontheffing op grond van de Flora- en Faunawet nodig, dus de natuurorganisaties zijn nog niet helemaal uitgespeeld. En wat de staatssteun betreft zetten de Vereniging omw onenden en een aantal particulieren de procedures gewoon voort.

Industriële biovergister

Zoals bekend heeft is het IVN bij de bestuursrechter in beroep gegaan tegen de bouw van een industriële energie- opwekkingsinstallatie in het Bunnerveen. De silo's van 10.60 meter hoog zullen vanaf het gereconstrueerde Oostervoortsediep te zien zijn. De installatie voert de opgewekte warmte naar de buitenlucht af, en is dus niet energie- efficiënt.

Om deze zelfde reden verbood de provincie Drenthe de uitbreiding van de vuilverbrander in Drenthe, en het IVN heeft bij de rechtbank betoogd dat de provincie deze norm ook had moeten hanteren voor de biogasinstallatie. In plaats daarvan sprak de provincie van een agrarische activiteit en gaf een verklaring van geen bezwaar voor het bouwwerk. Op dit moment is de uitspraak nog niet bekend.

De gemeentelijke welstandsnota, weinig meer dan mooie woorden

De gemeente Tynaarlo heeft een welstandsnota vol mooie woorden over ons landschap maar zonder mogelijkheden om dit landschap te vrijwaren van aantasting. Dit bleek uit een procedure door de IVN voorzitter Vries over de bouwvergunning voor een grote damwandplaten loods. Burgemeester en wethouders weigerden landschappelijke inpassing te vragen met behulp van enige beplanting, en ook de welstandscommissie ging zonder meer akkoord, omdat de gemeentelijke welstandsnota waarop de commissie zich baseerde die mogelijkheid niet bood.

Gelukkig kende het bestemmingsplan buitengebied Vries die mogelijkheid wel, en via de bezwarencommissie zal er nu toch een plantstrook zorgen voor een redelijke inpassing in het landschap. Het IVN heeft de gemeente een brief geschreven om te verzoeken de welstandsnota aan te passen.

Werkgroep Brom

Jeugd - De Jeugdnatuurclub.

Onze jeugdnatuurclub is weer van start gegaan.

We hebben 7 nieuwe leden van de club mogen begroeten. Welkom Jacob, Arnold, Julian, Esther, Dion Matthijs, Sibren en Lars.

In het voorjaar hebben we gewapend met schepnetjes, emmers water en loepotjes de poel en het weiland van Gerda en Saskia bij Lemferdinge doorzocht. We hebben heel wat dieren, die op of onder water leven, kunnen opsporen zoals dikkopjes, kikkers in allerlei grootte, schrijvertjes en bootsmannetjes.

Onder water vind je van alles zoals eieren, larven en poppen van muggen en libellen. Als je die dan vervolgens met een vergrootglas of in een loepotje bekijkt, gaat er een wonderlijke wereld voor je open.

Als afsluiting van het seizoen bezochten we het Natuurdoecentrum "De Insecterwereld" in Leens waar we van heel dichtbij niet alleen kennis maakten met insecten, maar ook met andere bijzondere dieren zoals schilpadden, slangen, reptielen en verschillende uilensoorten.

Na de vakantie vervolgden we onze ontdekkingstocht in de natuur met een tocht in de avondschemering op zoek naar vleermuizen op het Landgoed Vennebroek. Zelfs met vader of moeder er bij was het echt spannend. Jacob de Bruin, de boswachter van Natuurmonumenten vertelde ons over het leven van deze geheimzinnige beestjes en wist ze met zijn batdetector ook in het donker op te sporen.

In principe komen we elke tweede zaterdag van de maand bij elkaar. Het voorlopige programma ziet er als volgt uit.

11 oktober: Paddenstoelen, 1 november: Natuurwerkdag, 13 december:
Winterverblijven, 10 januari: Trekvogels, 7 februari, Kinderboerderij De
Brink

Tot dan,

Agaath AB

Oma, de oudste schildpad (Frank Poelman)

Reuzenkakkerlak (Frank Poelman)

Landschapsbeheer – Verslag IVN Vries

Met de regelmaat van eens per half jaar schrijf ik al vele jaren een verslag over de werkgroep.

Om steeds maar een stukje te schrijven over eenzelfde onderwerp met het gevaar om in herhalingen te vervallen is wel eens moeilijk. Maar tot nu toe bereikte me geen bericht met de opmerking: nu weten we het wel, laat het maar. Daarom toch maar een verslagje. Want publiciteit mag best. We zijn tenslotte bezig met het in stand houden van een belangrijk element in onze woonomgeving:

De Veentjes.

Zo'n 10 jaar geleden zijn de werkzaamheden in het KOSTVERLORENVEEN gestart met het kappen van berken. Daar wordt nu voornamelijk onderhoudswerk gedaan. Door de zorg van Landschapsbeheer Drenthe wordt een droog terreingedeelte van ongeveer een halve hectare, jaarlijks gemaaid. Het afvoeren van het maaisel behoort tot onze taak. Op deze wijze wordt de grond verschaald wat uiteindelijk tot resultaat moet hebben: herstel van het vroegere heideveldje. En inderdaad: langzaam maar zeker keert de heide terug.

De grootste aandacht gaat uit naar het HOLVEEN, een veentje bij Donderen. Daar lagen ook in het afgelopen seizoen onze voornaamste activiteiten. Er is met enthousiasme gewerkt, de stemming was prima. Het met z'n allen bezig zijn in het veentje is nog steeds een plezierige ervaring. De groep vrijwilligers bestaat uit 10 leden. Dat er zich niet meer leden bij ons aansluiten.....Het mag best een elftal, twaalfal of meer worden!

De openheid van het veentje hebben we weer vergroot door een groot aantal berken en wilgen te verwijderen. Oude eiken kregen hierdoor meer ruimte om zich te handhaven. Overigens was het een nat seizoen dat ons behoorlijk heeft belemmerd in onze activiteiten; sommige delen waren zelfs onbereikbaar.

Extra werk kregen we doordat een tweetal reusachtige berken van ongeveer 40 jaar met kluit en al door een storm waren neergehaald. Ze lagen op het pad en gedeeltelijk op het weiland zodat verwijderen noodzakelijk was. Met grote voorzichtigheid is die klus geklaard omdat de wortelkluiten terug zakken naar de oorspronkelijke positie naarmate er meer van de bomen wordt afgezaagd.

Al met al heeft het ons BRANDHOUT opgeleverd. De stammen worden gezaagd tot stukken van ca. 1 m en opgestapeld. Dit hout wordt verkocht om op deze wijze het gebruik en onderhoud van onze kettingzaag en motormaaier te kunnen bekostigen. Nog niet alles is verkocht. Zo er interesse is voor het brandhout dan even contact opnemen.

Een terugkerende bezigheid is het INVENTARISEREN VAN DE FLORA in het Kostverlorenveen en het Holveen.

Als de lijsten van de achter ons liggende jaren met elkaar worden vergeleken zijn er (nog) geen spectaculaire ontwikkelingen te melden. Wel zijn er duidelijke verschillen tussen de beide veentjes. Dit heeft vermoedelijk te maken met het feit dat het Kostverlorenveen hoger ligt t.o.v. van het omringende agrarische gebied en het Holtveen juist lager, waardoor regenwater van het bouwland het ven in kan stromen.

Een SCHOOLACTIVITEIT mag niet onvermeld blijven. Leerlingen van de CBS De Rank uit Roden hebben ons weer een ochtend geassisteerd. Na een korte inleiding zijn er met veel enthousiasme bomen gezaagd, takken geknipt en stammen gestapeld. Mogelijk komt er dit seizoen nog een groep om te ervaren wat je met een zaag of een tang kunt doen en wat niet.

Ook dit jaar wordt er weer de landelijke NATUURWERKDAG georganiseerd en wel op 1 november a.s. De werkgroep zal deze organiseren in het HOLTVEEN, onze vertrouwde stek. De werkzaamheden zullen plaatsvinden in overleg met Natuurmonumenten.

De start is om 9.30 uur, de afsluiting om ca 14.30 uur.

Aanmelden is mogelijk: www.natuurwerkdag.nl. Maar telefonisch mag ook: (0592)544100.

Maarten Koomen

Vlinders - Voorjaar en zomer in het vlinderkampje “De Duinen”

Sommigen weten het al: elke dinsdagochtend om half 11 staat op het vlinderkampje de koffie en koek klaar! De royale picknicktafel biedt veel plaats en is dé plek voor uitwisseling van plannen, ideeën en afspraken. Het lijkt alsof we het weer mee hebben, zelden regent het op dinsdagochtend!

Waraan hebben we afgelopen voorjaar en zomer gewerkt?

Nadat de leerling hoveniers van Terranext de tegels in de cultuurtuin hadden gelegd, konden we begin mei de tuin gaan beplanten. Helaas werd het erg warm. Een watergeef-schema was nodig om het jonge plantgoed in leven te houden. Dat is goed gelukt! De tuin ziet er aardig gevuld en kleurrijk uit. Vooral op dit moment komen vele vlinders snoepen van de Buddlejia's en het leverkruid. De nectarkroeg die de timmergroep deze winter in elkaar heeft gezet biedt de mogelijkheid waarnemingen te doen. Naast de bank van steigerhout bevindt zich "Jacobs hoekje", er staan planten van de voormalige kwakerij. Om de tuin staan de bijzondere vlechteg van eiken en de gevarieerde vogelhaag. We zijn blij met de vele moerasplanten die ons aangeboden werden. Ze staan rond de poel en de - nu droge - sloot. Een fors karwei was de bouw van de berging. Vooral de dakconstructie bleek lastig omdat we dakpannen wilden gebruiken. Het resultaat mag er wezen!

Wat staat ons nog te doen?

- een dakgoot met regenton aan de achterzijde van de berging aanbrengen.
- een geschikte compostinrichting maken
- insectenhoeven met de jeugdgroep fabriceren
- een muurtje maken
- etc. etc. etc.

Stond begin maart het water in de poel nog tot aan de brug, eind mei is alleen op de plaats van de wel nog water. Het neerslagtekort is op dit moment 200 mm.

Handig om de opslag van elzen te verwijderen en de poel schoon te maken.

Een aantal van ons is zeer handig met de zeis, een zeer geschikte manier om de wilde bloemenwei volgens de mozaïek methode te maaien en zeer positief voor de vlinders.

Helaas hebben we in het voorjaar en de zomer weinig vlinders gezien. Het blijkt een algemeen beeld te zijn. Pas in september vlogen er meer: Atalanta, Gehakelde Aurelia, Witjes, Landkaartje, Bont Zandoogje, Icarusblauwtje.

Velen hebben de weg naar het vlinderkampje al gevonden. Nog niet geweest? Kom gauw. Wie weet staat de koffie klaar!
Tineke van den Berg.

Vlinders - Open Middag Vlinderkampje "De Duinen"

Een officiële opening op 23 augustus was niet haalbaar, een open middag op zondag 15 september kwam ervoor in de plaats. Een goede keuze, mede dankzij het mooie zonnigeweer!

Meer dan 60 mensen onder wie zo'n 15 kinderen wisten de weg naar het vlinderkampje te vinden. Het was genieten ook omdat de vlinders zich lieten zien. Rotten appels besprenkeld met donker bier trokken vele Atalanta's en Gehakelde Aurelia's aan. De reuzewesp, de hoornaar, werd op de foto gezet evenals de Grote Groene Sabelsprinkhaan. De cultuurtuin was een en

al kleur, de steigerhouten banken boden velen een ontspannen zitplek. In de nectarkroeg kon je waarnemingen doen. De techniek van de eiken vlechteg werd bewonderd. Op de bloemenweiden ilden sommige bezoekers ook eens een zeis ter hand nemen (met redelijk resultaat). Tongstrelende sappen van braam, druif, zwarte bes werden geschonken. Kinderen konden een spannend vlinderspel doen. Zelfs een rode poes scharrelde rustig rond.

Kortom de open middag was een succes!

Tineke van den Berg

Even uitrusten in het Minderkamje (Ynze de Boer)

Activiteit in het Vlinderkampje (Ynze de Boer)

Overzicht Vlinderkampje (Tineke v.d. Berg)

Vogels - Gewoon slecht jaar voor onze KERKUIL

Overzicht van de broedgevallen in 2008 (voorlopig)

nr.	atlasnr.	naam	kast	2008	2007	2006	2005	2004
1.	12-13-25	S.v.d. Goot	x'93	2	1	1	3-3	3-2
2.	12-13-14	B.v. Bergen	x'93		3-6++	3-4	3-4	3-5+

3.	12-13-23	T. Bouwman	x'90	2	3-3	3-2		3-2
4.	12-13-44	G.Grootdonk	x'90	3-1	5-4-1		5-1-9	5-3-1
5.	12-14-31	W. Faber		1	3-9		3-3	3-5
6.	12-13-25	J. Smid					3-4	
7.	12-13-14	P. Terwal	x'92		5-2-6			
8.	12-13-43	Fam.de Hoop		1	3-4	3-2		
9.	12-14-31	Krooneman	x'02					
10.	12-13-15	Vennebroek	x	2		3-4	3-3	3-4
11.	12-13-35	P.v.d. Molen	x					
12.	12-13-25	J. Jongepier	x'96	1	3-4	1	3-4	3-5+
13.	7-53-35	M. Bonder	x'96		3-5+	1	3-4	
14.	12-14-31	S. Knaap	x'00	3-3	3-3	3-3	5-0-4	1
15.	12-13-25	G. Dijkstra	x'99	5-2-1	1			
16.	12-13-14	Fam. Nigten	x'04					
17.	12-13-16	Meerschap	x'03				3-3	
18.	12-13-43	Fam. P.Weessie	x'04	2				
19.	12-13-43	Fam. Brookman	x'06	2				
20.	12-13-43	Arnold Pilon	x'06					
21.	12-13-25	Fam.vd.Bospoort	x'06	3-3	5-2-1	3-3		

codes:

- 1: 1 uil aanwezig, niet broedend
- 2: 2 uilen aanwezig, niet broedend
- 3-5(+): 2 uilen aanwezig, 5 jongen (bijvoorbeeld)(+= en 2e br. += 3^e)
- 4-6: 2 uilen aanwezig, 6 eieren, dus geen jongen
- 5-4-1: 2 uilen aanwezig, 4 jongen, 1 ei/ dood jong
- x: kast geplaatst en voor zover bekend in welk jaar.

resultaat:

- 1994: 3 uitgevlogen jongen en 5 dood
- 1995: 5 uitgevlogen jongen en 6 dood
- 1996: 8 uitgevlogen jongen, 1 dood en 1 nest met 5 eieren verstoord
- 1997: 3 uitgevlogen jongen en 3 jonge bosuilen!!!
- 1998: 9 uitgevlogen jongen en 2 jongen dood
- 1999: 8 uitgevlogen jongen, waarvan 3 bosuilen
- 2000: 15 uitgevlogen jongen, waarvan 1 bosuil (2 dood in de kast)
- 2001: 13 uitgevlogen jongen en 3 jongen dood
- 2002: 7 uitgevlogen jongen
- 2003: 23 uitgevlogen jongen
- 2004: 34 uitgevlogen jongen en 1 dood jong (incl.8 jongen uit 2 br.)
- 2005: 29 uitgevlogen jongen en 8 dode jongen.
- 2006: 18 uitgevlogen jongen
- 2007: 51 uitgevlogen jongen en 13 dode jongen.
- 2008: 9 uitgevlogen jongen en 1 dood jong.

Na een zeer goed jaar 2007 kregen we door de 3 jarige cyclus van de muizenstand dit jaar te maken met een zeer matig jaar. Door de slechte muizenstand kwamen vele kerkuilen niet aan de leg, maar gingen zwerven. Op zoek naar een betere plek(lees meer muizen). Op vele locaties zat er maar een uil in de kast of helemaal niets. Op plaatsen waar nog nooit was gebroed zaten zomaar 2 uilen in de kast zonder een ei te leggen. Een redelijk normaal beeld, hoewel wij ons wel afvragen of te weinig voedsel de enige reden is geweest.

Volgend jaar weer beter of misschien toch nog een goede nazomer?

Willem Zandt

Vogels - Voorkomen van de Bonte vliegenvanger in Eelde-Paterswolde (vervolg)

Vorig jaar heb ik met behulp van een aantal mede-IVN'ers in kaart gebracht waar in Eelde-Paterswolde zingende bonte vliegenvangers gehoord werden; daarvan is verslag gedaan in Groen. De bedoeling is dit onderzoekje een aantal jaren achter elkaar te doen om vergelijkingsmateriaal over onderwerpen als fluctuaties in aantallen, terreinkeuze, plaatstrouw e.d. over een reeks van jaren te verkrijgen.

Het (GoogleEarth) kaartje hieronder laat alle locaties zien met de zangposten in 2007 en 2008.

De locaties van 2008 zijn weergegeven met 08 voor het nummer; die van 2007 met 07. Voor plaatsen waar zowel in 2007 als 2008 zingende bonte vliegenvangers zijn gehoord staat zowel 08 als 07 voor de nummers.

Opvallend is dat er slechts drie plaatsen waren waar zowel in 2007 als in 2008 zingende Bonte vliegenvangers werden waargenomen; in twee van die gevallen betrof het in beide jaren een broedgeval.

Ik houd mij wederom aanbevolen voor waarnemingen van zingende Bonte vliegenvangers en/of broedgevallen in het voorjaar van 2009.

Rest mij Leo Stockmann, Herman Boerma en Anne van der Zijpp te bedanken voor hun medewerking.

Sieds Rienks

Geraadpleegde literatuur

(mede) van de auteur zelf:

* Eelde in oude ansichten. Samenstelling: Menno van Bergen, Jan Kobes, Johannes van der Velde en Klaas Jan Westerhof; redactie: Jaap Boerema en Cathrinus Schaafsma. Zaltbommel, Europese Bibliotheek, december 1985.

* Het verloren land en andere gedichten over Eelde en omgeving. Eelde, CS, november 1985. Blz. 37, 51 en 52.

* Van veengebied tot VOLE. In: Uit Eelde's jongste eeuw; verandering in veelvoud. Eindredactie: C. Schaafsma. Eelde / Assen, Stichting Ol Eel / Servo, november 1999. Hoofdstuk 8, blz. 128-143.

van andere auteurs:

* Kamps, G. Honnie-zwemmen. In: Gij kent mij. Eelder bijnamen, anekdotes en sfeerschetsen. Door Stichting Ol Eel. Samenstelling: Werkgroep oude Verhalen; redactie: Algemeen Bestuur. Eelde / Tynaarlo, Stichting Ol Eel / Drukkerij Franken, mei 1992. Blz. 150-151.

* Westerhof, K.J., Verslag van de vergadering van de Werkgroep Natuurlijke Historie van IVN en Ol Eel in het Historisch Centrum d.d. woensdag 16 januari 2008; 10 blz.

* Yde en De Punt deur de eeuwen hen in woord en beeld. Yde / Rolde, Historische Kring Yde en De Punt / Servo, 2006.

Waarnemingen Bonte Vliegenvanger

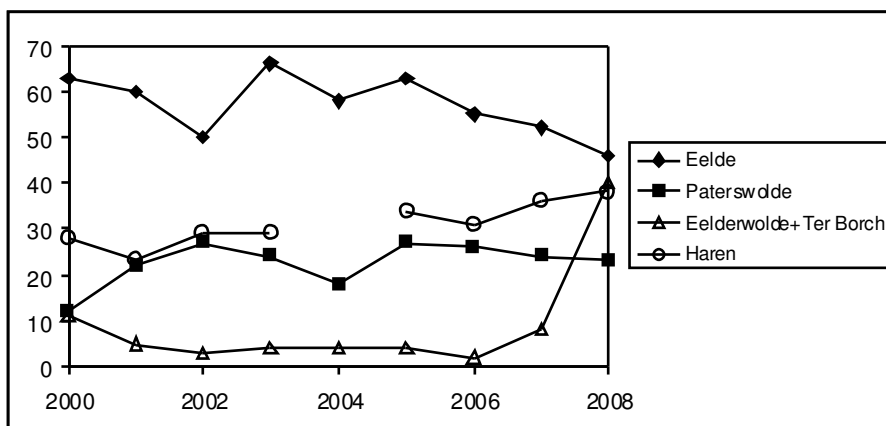
Vogels - Huiszwaluwentelling in Eelde-Paterswolde

Zoals ieder jaar worden de huiszwaluwen in de oude gemeente Eelde-Paterswolde geteld. Ook dit jaar was daarop geen uitzondering. Tot en met 2008 zijn ons 180 verschillende adressen bekend waar vanaf 1990 zwaluwen zijn gezien. In totaal hebben we hier 186 nesten geteld. Dat is ongeveer 20 meer dan in de afgelopen paar jaren. Niet alle adressen zijn in alle jaren bekeken. Vanaf het begin van de telling eind jaren 80 werd de telling ieder jaar vollediger. Elk jaar werden er nieuwe adressen ontdekt, ook in 2008 was dit het geval. Navraag op deze nieuw ontdekte adressen leert vaak dat de soort er vaak al jaren broedt. Het totale aantal nesten per jaar geeft dus een vertekend beeld (zie het verslag van vorig jaar). Van 113 adressen is jaarlijks vanaf 2000 het aantal zwaluwen bekend. Met deze 113 adressen kunnen we nagaan hoe het met de huiszwaluwen is gesteld.

De aantallen huiszwaluwen op de jaarlijks getelde locaties was van 2000 tot en met 2007 opvallend constant (gemiddeld 112, minimum 80, maximum 123). Het jaar 2008 was met 147 een topjaar. Niet in alle delen van het werkgebied was het aantalverloop hetzelfde. In Eelde neemt het aantal zwaluwen de laatste jaren af. Tot en met 2005 ging het om gemiddeld 60 nesten. Daarna is het afgenomen tot 46 in 2008 (zie grafiek). Paterswolde laat een stabiel aantal zien dat schommelt rond 23 nesten. Langs de Meerweg (gemeente Haren) neemt het aantal zwaluwen langzaam toe van rond de 25 in 2000 naar 38 in 2008. De grootste

verandering zien we in Eelderwolde en Ter Borch. In de meeste jaren waren hier minder dan 10 nesten. In 2008 waren het er 40. Deze toename is het gevolg van de bouwactiviteiten in Ter Borch. Er is nu volop zand te vinden waar de zwaluwen nesten van kunnen bouwen. Of de geschetste ontwikkelingen doorzetten zal volgend jaar blijken.

Joke Nienhuis-Poel & Jeroen Nienhuis

Grafiek: Het aantal huiszwalwnesten op adressen die vanaf 2000 jaarlijks zijn geteld.

Vogels - Nestkasten voor gierzwaluwen

- Feb.07 Vogelwerkgroep vergadering.
Leo Stockmann bericht: Vogelbescherming stelt geld beschikbaar voor goede projecten. De projectomschrijving hoeft slechts uit 2 kantjes A4 te bestaan.
Besloten wordt iets te doen voor gierzwaluwen. Elders zijn goede ervaringen met nestkasten.
- Mei 07 Project door Aafke Pot omschreven en ingediend; voor 25 nestkasten en bijkomende kosten vragen we € 2000,-
- Sept. 07 Voorstel gehonoreerd met €1000,-
- Dec. 07 Geschikte locaties in Eelde-Paterswolde door Gierzwaluwerwerkgroep geïnventariseerd m.m.v. gierzwaluwdeskundige Rob Lindeboom van IVN Groningen/Haren.
Een plaats is goed als:
 - *Het in de buurt ligt van bestaande nestlocaties;
 - *De aanvliegroute vrij is;
 - *Het zich meer dan 5 m. boven de grond bevindt;
 - *Het op het noorden of op het oosten ligt;
 - *Je er met een ladder of hoogwerker eenvoudig bij kunt komen.

- Febr. 08 Maken van de kasten door Albert Pot; ook één kast gekregen en één kast gekocht.
- Maart 08 Bewoners van informatie voorzien en toestemming gevraagd om kasten op te hangen (brief opgesteld door Herman Boerma)
- 21 April 08 Plaatsing nestkasten:
 - 3 nestkasten bij woning Julianalaan (Herman Boerma)
 - 1 nestkast bij woning aan Pr. Bernhardlaan.
 - 5 nestkasten aan noordzijde van flat aan Novaplein

De gemeente heeft hierbij geholpen en bedrijf Siesling heeft GRATIS een hoogwerker ter beschikking gesteld!

- 6 Mei 08 Eerste broedgeval!

Weliswaar van een spreekw. Maar het begin is er. Want deze vogel is regelmatig de kwartiermaker voor de gierzwaluw. Een gierzwaluw leeft in de lucht en verzamelt wat daar rond zweeft als materiaal voor zijn nest. Het duurt daarom jaren voor een gierzwaluw zijn eigen nest klaar heeft. Veel praktischer is het daarom een oud nest van een andere vogel te gebruiken. We zien daarom met spanning uit naar het nieuwe seizoen!

We proberen nog enkele geschikte locaties te vinden om kasten op te hangen.

De gierzwaluwenwerkgroep: Leo Stockmann en Aafke Pot-Ellen

Ophangen nestkast (Aafke Pot-Ellen)

Programma IVN Eelde/Paterswolde en Vries 2008/2009

Zaterdag 25 oktober - Excursie Nacht van de Nacht.

Voor de derde achtereenvolgende keer organiseert IVN Eelde-Paterswolde deze donkere excursie. De beide vorige keren waren een succes, dus doen we het gewoon nog een keer.

De nacht kan inspirerend, mysterieus en onheilspellend zijn. Sluipt er wat? Kruipt er wat? Loopt er wat?

We vertrekken per fiets om 21.30 uur vanaf het Loughoes bij de Protestantse Kerk in het centrum van Eelde. Waarheen? Dat is al een mysterie. Doe stevig wandelschoenen en warme kleding aan. Neem ook een zaklantaarn mee.

Organisatie: Inge Kuipers Munneke en Leo Stockmann

Opgave is nodig, uiterlijk 23 oktober. Bellen naar Inge Kuipers Munneke / Leo Stockmann te Paterswolde, 050 – 3095304.

Zaterdag 1 november - Nationale Natuurwerkdag Eelde/Paterswolde.

Evenals voorgaande jaren gaan we dit jaar weer in samenwerking met de vereniging Dorpsbelangen Yde aan de slag in het Bongveen in Yde. Meer informatie is te vinden in Dorpsklanken en de Vriezer Post en op de volgende sites: www.natuurwerkdag.nl en www.ivneelde.nl. Ook kunt u eventueel bellen met:

Janny van der Veen, 050-4062470 of Ynze de Boer, 050-3091875.

Start om 9.30 uur. Halverwege de ochtend is er een koffiepauze en om ongeveer 12.30 uur worden de activiteiten beëindigd met een kop voortreffelijke erwtensoep.

Zaterdag 1 november - Nationale natuurwerkdag Vries

Na een jaar pauze is er weer volop werk in het Holtveen te Vries. Samen met

Staatsbosbeheer is de organisatie in handen van Maarten Koomen, geholpen door plaatselijke IVN leden.

Aanvang: 9.00 uur tot omstreeks 12.00 uur. Uiteraard is er koffie en de traditionele erwtensoep zal niet ontbreken. Voor verdere informatie kunt u terecht bij Maarten Koomen 0592-544100 en in de Vriezer Post.

Dinsdag 4 november - Extra ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang: 19.30 uur in het Dorpshuis in Tynaarlo. Na de pauze geeft Wil Folkers een presentatie over bijzondere en mooie paddenstoelen.

Woensdag 12 november - Ledenvergadering afdeling Eelde/Paterswolde.

Na afloop van het officiële deel houdt Herman Boerma een lezing over het gebruik van onze site.

Aanvang: 20.00 uur in het Loughoes.

Woensdag 26 november - Lezing over de Jeneverbes door Jan van Ginkel

Op de bres voor de Jeneverbes

De Jeneverbes (*Juniperus communis*) is in Nederland al duizenden jaren aanwezig. Op heideterreinen staan ze alleen of in groepen bij elkaar (struweel). Onze voorouders gebruikten hem als kruiden (de bessen) in hun voeding, voor brandhout en hekwerken. Ze maakten siervoorwerpen van het mooie blanke hout. Het gaat echter niet goed met de Jeneverbes. Al tientallen jaren vinden we op onze terreinen maar weinig jonge struikjes. Daarom is de toekomst van de Jeneverbes onzeker en moeten we in actie komen. En dat gebeurt dan ook. En zeker niet alleen vanuit de kant van onderzoek.

Jan van Ginkel, projectleider educatieve diensten van de Stichting Veldwerk Nederland te Orvelte, kan gezien worden als een grote promotor om de Jeneverbes in al haar facetten onder de aandacht te brengen van het grote publiek. Hij doet dat op deskundige en vermakelijke wijze.

Bij zijn lezing zal hij ook diverse van Jeneverbes afkomstige producten laten zien, en dat zijn er aardig wat, soms zeer verrassende.

Aanvang 20.00 in Ons Dorpshuis te Paterswolde.

Dinsdag 9 december - Dialezing over Siberië door Bert Veeman.

Zwerven door taiga en over toendra in het verre oosten van Siberië

Bert Veeman uit De Lethe (bij Bellingwolde) heeft vele verre reizen gemaakt om landschap en natuur te bewonderen. Zo was hij op de Galapagos ('oernatuur'), in Alaska, IJsland en Groenland en in Siberië. Koude oorden liggen hem wel.

Veeman is een bevlogen verteller en neemt ons deze avond mee naar Oost-Siberië.

Met natuurorganisatie Birdquest (U.K.) maakte hij een verkenning van de kustgebieden langs de Zee van Ochotsk, de Beringstraat en de Noordelijke IJszee (Oost-Siberische Zee). Indrukken van landschap, flora en avifauna (veel eendensoorten, steltlopers en Ross' meeuw).

Een pioniertocht met nogal wat hindernissen in een land waar Perestrojka en Glasnost nog nauwelijks bekend waren (1991). Veel gevlogen met vliegtuigjes en helikopters van lang niet altijd deugdelijk materiaal.

Aanvang: 20.00 uur in het Loughoes te Eelde.

Maandag 29 december - Snertwandeling Eelde/Paterswolde

Onze snertwandeling, die altijd in de omgeving van ons dorp wordt gehouden, blijkt ieder jaar een groot succes. De wandeling, net als vorige

keren weer onder leiding van de heren Fred v.d. Noord en Jille Elander begint om 10.00 uur en wordt afgesloten om omstreeks 12.30 met een lunch waarbij een kop met overheerlijke snert wordt genuttigd. Verdere informatie over deze wandeling kunt u t.z.t. vinden in Dorpsklanken en op de site www.ivneelde.nl

Dinsdag 29 december - Snertwandeling Vries

Opnieuw, evenals 3 jaar geleden, is gekozen voor de omgeving van Zeijen. Er valt veel te genieten in de Zeijerstrubben en de Zeijerw iek omgeving. We beginnen bij café Hingstman en ook hier de afsluiting met roggebrood en snert. Tijd van 10 – 12.30 uur. Nadere mededelingen volgen nog.

Maandag 26 januari - Lezing over Beekherstel

“De bovenlopen van het Eelderdiep” Mogelijkheden voor bovenstrooms beekherstel in relatie met de gevolgen voor de natuur en de waterberging benedenstrooms.

Lezing door Agnes van de Vijver, provincie Drenthe en/of iemand van het Waterschap Noorderzijlvest.

In 2006 verscheen de studie “Kansen voor de Bovenlopen Eelderdiep”, opgesteld op initiatief van de provincie Drenthe, het Waterschap Noorderzijlvest, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Drentse Landschap. De bovenlopen zijn de Runslot, De Eekhoornsche Loop en de Grote Maslout. Het streven is naar verbetering ervan in hydrologische, landschappelijke en ecologische zin. Er zijn kansen om het stroomgebied te herstellen. Hoe en waar is dat mogelijk? Hoe verhoudt zich dat met de ontwikkeling van het plan Vries Oost? De Grote Maslout, die hoort toch bij het Peizerdiep?

Er staat u een boeiend avond te wachten!
Aanvang 20.00 uur in het Loughoes.

Woensdag 11 februari - Lezing over vissen door Peter Paul Schollema, aquatisch ecooloog bij Waterschap Hunze en Aa's

In 2003 is gestart met het opstellen van de Vissenatlas Groningen Drenthe door een samenwerkingsverband van de Hengelsportfederatie Groningen en Drenthe, provincie Groningen en Drenthe, Rijkswaterstaat en de waterschappen Hunze en Aa's, Reest en Wieden, Velt en Vecht en Noorderzijlvest en Adviesbureau Natuurbalans-Limes Divergens. In 2008 heeft dit geresulteerd in de Vissenatlas Groningen Drenthe. Naast informatie over de verspreiding van de verschillende vissoorten in Groningen en Drenthe gaat de atlas ook uitgebreid in op de geschiedenis van de visserij, de historische visstand, de leefwijze en het leefmilieu van inheemse vissoorten. Informatie over het voorkomen van vissoorten in relatie tot de verschillende watertypen, waterkwaliteit en inrichting maakt het verhaal compleet. Tijdens deze lezing zal met behulp van veel

kaartmateriaal en foto's nader worden ingegaan op bovenstaande onderwerpen. Aan de hand van enkele voorbeelden zal er getoond worden hoe de beschikbaarheid van goede verspreidingsgegevens een positieve bijdrage kan leveren aan een verder herstel van kwetsbare vispopulaties. Aanvang 20.00 uur in dorps huis De Pan in Vries

Dinsdag 10 maart - Lezing Heiki Hoeksma over poëtische borders

De tuin van Heiki Hoeksma in Harkema (Frl) wordt in binnen- en buitenlandse groentijdschriften als bijzonder omschreven: duizend vierkante meter tuinkunst- als een impressionistisch schilderij- een betoverend stukje aarde. Hoeksma: "De beleving van een tuin is puur persoonlijk en een gevoelskwestie." Bij hem is gevoel voor compositie in de natuur ontstaan. Purperroze kattenstaarten langs de slootkant, boven blauwe tapijtjes vergeet-mij-nietjes in het strijklicht van de zonsopgang onbeschrijflijk. Hij vertaalt zulke composities naar zijn tuin.

Hoeksma is een echte veldman en heeft een erg grote kennis van de natuur. Hij groeide op tussen weidevogels, vlinders en bloemen. Veel daarover leerde hij van zijn grootmoeder. Zijn grootouders brachten hem bij: "Maak geen haast, wie langzaam leeft, leeft het langst."

Schoonheid is overal -vaak dichtbij- als je maar goed kijkt, verwijst Heiki naar een van zijn gedichten. Want dichter is hij ook, en zanger. Een troubadour van deze tijd.

Een bijzondere avond zal het worden.

Bij voldoende belangstelling wil het IVN Eelde-Paterswolde in de zomerperiode een excursie regelen naar de tuin van Heiki Hoeksma. Op de avond van de lezing kan uw naam genoteerd worden.

Aanvang 20.00 uur in Ons Dorps huis te Paterswolde

Dinsdag 17 maart. Jaarvergadering IVNVries.

Tijd: 20.00 uur in Dorps huis de Pan te Vries. Invulling van het programma na de pauze volgt nog.

Dinsdag 24 maart. Jaarvergadering Eelde/Paterswolde.

Sieds Rienks, lid van onze vogelwerkgroep, zal na het officiële deel van de jaarvergadering een presentatie verzorgen met beeld en geluid over vogels in mediterrane Europa.

Aan de orde komen o.m. gebieden in Zuid-Frankrijk (Languedoc-Rousillon, Provence, Ardèche en de zuidelijke Cevennen), de Extramadura en de Sierra de Guara in Spanje, de Algarve in Portugal en Toscane in Italië. Het betreft gebieden waar veel mensen heen gaan op vakantie en die op vogelgebied het nodige te bieden hebben.

Sieds Rienks heeft het voorrecht gehad de meeste van deze gebieden ook in het voorjaar en/of najaar te kunnen bezoeken, jaargetijden waarin de vogels veel actiever zijn dan in de zomermaanden. De meeste foto's en

geluidsopnamen die in de presentatie voorkomen zijn door hemzelf dan ook in deze perioden gemaakt.

De reislustigen onder u krijgen op deze avond de nodige tips over plekken waar u een goede kans hebt om bepaalde vogelsoorten aan te treffen. In het geval u de gewoonte heeft binnen ons eigen mooie land de vakanties door te brengen biedt dit verhaal voldoende om u toch een plezierige avond te bezorgen.

Aanvang 20.00 uur in het Loughoes.

Programma IVN Zuidlaren september 2008

Zaterdag 27 september

Wandeling door het Mantingerzand onder leiding van Ronald Popken.

Vertrek 10.00 uur bij de Hervormde Kerk in Zuidlaren.

Na afloop gaan we koffie drinken in café restaurant Voscheheugte.

Aleen voor leden.

Zaterdag 4 oktober

Op de bres voor de jeneverbes bij het Siepelveen

Men kan tussen 13.00 uur en 16.00 uur met de wandeling starten, die ongeveer anderhalf uur duurt. De start is bij café De Drentsche Aa.

Meer informatie bij Els Heyman 050-4092836 en bij Willem Bok 050-3186109.

Zaterdag 25 oktober

Wandelexcursie "Nacht van de nacht" door de Strubben en het Kniphorstbos!

Vertrek om 21.30 uur bij de Hervormde Kerk in Zuidlaren. De wandeling duurt tot ongeveer 24.00 uur

Zaterdag 1 november

Natuurwerkdag in het Dennenoordbos.

Verzamelen om 10.30 uur bij het TGO-gebouw (onderhoudsloods, E77) aan de Boerelaan aan de westzijde van Dennenoord tegenover de sportterreinen.

De werkdag duurt tot ca. 13.00 uur.

Opgave bij JanSiem Rus: 050-4095832 of via e-mail:

Rusjansiem@hotmail.com

Zaterdag 8 november

IJzer in onze bodem; lezing en excursie door JanSiem Rus.

Aanbevolen wordt om laarzen en regenkleding mee te nemen.

Het Veerhuis 10.00 uur. Einde excursie ca. 14.00 uur.

Donderdag 20 november

Hoogveen, een lezing door Geert de Vries

Het Veerhuis, 20.15 uur

Donderdag 11 december

Ziekten en plagen in de natuur; een lezing door Ernst Flentge
Het Veerhuis, 20.15 uur

Paddenstoelencursus

Deze cursus is bedoeld voor een ieder die eens nader wil kennismaken met deze bijzonder interessante soortgroep.

In Nederland komen bijna 5000 soorten paddenstoelen voor. Ze nemen tussen het planten- en dierenrijk een aparte plaats in en vertonen een grote rijkdom aan vormen en kleuren.

In deze cursus wordt een begin gemaakt met het herkennen van de vele verschillende vormen en een aantal algemene soorten. Ook wordt aandacht besteed aan hun levenswijze en evt. de factoren die paddenstoelen bedreigen.

De cursus wordt gegeven door Cees Koelewijn van het MN Roden en omvat één cursusavond en twee excursies.

De cursusdata zijn:

Theorie in het Veerhuis te Zuidlaren op donderdagavond **9 oktober 2008**, aanvang 20.00 uur, gevolgd door een excursie op zaterdagmiddag **11 oktober 2008**, aanvang 14.00 uur in het Noordlaarderbos, en op zondagmorgen **19 oktober 2008** om 10.00 uur in het Kniphorstbos/De Strubben.

De kosten bedragen 10 Euro per persoon.

Voor opgave en meer informatie: Ali Klinkhamer, 050 4096091 (na 18.00 uur) of 06 111 74420. www.ivnzuidlaren.nl

Vooruitblik

Donderdag 15 januari 2009 Nieuwjaarsvisite

Het veerhuis, 20.15 uur

Donderdag 29 januari Lezing over vogels door Henk van den Brink
Het Veerhuis 20.15 uur

Donderdag 12 februari

Lezing over boeren, landschapsbeheer en nieuwe natuurontwikkelingen door particulieren door Ineke Noordhoff
Het Veerhuis 20.15 uur

Donderdag 12 maart Lezing door Hindrik Lanjouw
Het Veerhuis 20.15 uur.

Uitvliegende mezen

Bij ons in de tuin, Anemoonweg 40, hebben we voor meerdere vogelsoorten nestkastjes hangen. Het is altijd ongewis of de vogels er in een bepaald jaar gebruik van maken. Het afgelopen broedseizoen maakte een koolmezenpaar gebruik van één van de vijf rijtjeswoningen van de huisbus (de eenheid hangt aan de muur naast de schuurdeur). Dat hadden ze vorig jaar ook al gedaan. (Mussen hebben tot dusver geen belangstelling getoond voor de woningen).

Op 23 mei had ik het geluk dat ik jongen kon zien uitvliegen. Een fantastisch gezicht. Het lukte me zelfs om enkele jongen die nog in de opening zaten te fotograferen. Met een simpele standaard digitale camera vanaf ongeveer een meter. Jongen die uitvliegen kunnen al fladderend een behoorlijk eindje komen. Eén vloog zeker al direct zeven meter om een struik te bereiken. In elk geval zijn er vijf koolmeesjes uitgevlogen.

Alsof het geluk niet op kon, zag ik twee dagen later pimpelmeesjongen uitvliegen vanuit een kastje in de krulhazelaar. In elk geval zijn er acht uitgevlogen. Ook in dit geval kon ik foto's maken van jongen in de opening van het kastje. Drukke tijden voor de ouderparen. Het lijkt me simpeler steeds met voer naar een kastje te komen, dan de verspreid in de bomen en struiken zittende en zich steeds verplaatsende jongen te moeten voeren.

Leo Stockmann

Uitvliegende mees (Leo Stockmann)

Hondstong-Runsloot. Excursie 17 mei 2008.

Het reservaatgebied van 'Het Drentse Landschap' ligt tussen Yde en Vries in. Op een kaart uit de Grote Historische Atlas Noord Nederland 1851-1855 kun je zien dat het beekje Runsloot geflankeerd wordt door kleine percelen grasland (vermoedelijk hooiland = madeland). Het geheel wordt geflankeerd door het Hooie Veen aan de westzijde en de essen van Yde aan de oostzijde. Veel van het oude gebied is door 'gebiedsverbetering' veranderd. Gelukkig kon een deel van het gebied met het kronkelende beekje gespaard worden bij de ruilverkaveling Vries in de jaren zestig van de vorige eeuw. Door het gebied loopt een zandpad en de Runsloot. Een ladderachtige structuur van houtwallen (veel Eik) en hooilandjes zijn kenmerkend voor het reservaat. Langs het kronkelbeekje groeien meerstammige Elzen. Waar het beekje wel is gekanaliseerd is dat nu een saai recht slootje. Van het Hooie Veen is ook niet veel meer over; er zijn nog de stukjes Stijfveen en Boekweideveen.

Hondstong-Runsloot ligt nu ingeklemd tussen de verharde weggetjes Veenweg aan de westzijde en de Hondstong aan de oostzijde. Het reservaat is in 1995 uitgebreid met enkele landbouwpercelen aan de noordzijde.

De landbouwpercelen zijn na aankoop grotendeels afgeplagd (rijke bovengrond is verwijderd) en zijn er een paar venachtige poeltjes gegraven. Ook zijn er nieuwe houtwallen aangelegd. Bedoeling van het afplaggen en van de vernatting is om planten- en diersoorten terug te krijgen die vroeger gewoon waren voor een nat veenheide gebied, en de eerste tekenen daarvan lieten niet lang op zich wachten. In de ondergrond is keileem aanwezig. Plaatselijk is ijzeroer te zien.

De ochtendexcursie, we waren met ons tien, werd geleid door Roel Douwes, ecooloog en plantenkenner van Natuurmonumenten. Het regende licht, maar constant. En dat naweken van droogte en warmweer. We deden veel kennis op. We liepen door en langs houtsingels, langs de Runsloot (recht en kronkelig deel, gescheiden door de stuwtje), door hooilandpercelen, over een afgeplagd perceeltje met de nieuwe poeltjes en over een afgeplagd groter perceel, goed te zien vanaf de Veenweg, dat begraasd wordt door Schotse hooglanders. In het beekje wordt nog wel eens water uit het Noord Willemskanaal ingelaten, wanneer verdroging dreigt. Helaas geen water van de beste soort. Wat is genoteerd aan plant en dier staat in de waarnemingslijsten.

Waarnemingslijst planten (geen grassen, russen en cyperzeggen):

(h= in een houtsingel, b = in de beek, p= bij de poeltjes; in cursief de soorten als bijzonder gevolg van de inrichtingsmaatregelen)

Brede stekelvaren(h), Brem, *Bronkruid*, Dagkoekoeksbloem(h), Dolle kervel(h), *Dopheide*, Egelboterbloem(p), Fluitekruid(h en oever), Gele waterkers(b), Geoorde wilg (opslag), Gewone hoornbloem, Gewoon biggekruid, Grasmuur, Grote egelskop(b), Haarmos, Holpijp(b), Kale jonker, Kleine klaver, Klein kroos(p), *Kleine zonnedaauw*, Kruipende boterbloem, *Kruipwilg* (opslag), Lidrus, Moerasrolklaver, Moeraswalstro, *Moeraswolfsklauw*, Paardenbloem (Drentse benaming: Hondstong), Penningkruid, *Pilvaren* (grasachtig, onze kleinste varensoort), Pinksterbloem, Rankende helmbloem(h), Rode klaver, Scherpe boterbloem, *Stekelbrem*, Sterrenkroos(b), *Struikheide*, Tijmbladereprijs, Tormentil, *Veenmos spec.*, Veldzuring, Watermunt, Waternavel, *Waterpostelein*, *Waterviolier* (p), Wolfspoot, Wijfjesvaren(h), Zandraket, Zompvergeet-mij-nietje,

Waarnemingslijst grassen, russen, cypergrassen (biezen en zeggen);
in cursief, zie bij waarnemingslijst planten.

Beemdlangbloem, *Blauwe zegge*, Fioringras, *Geelgroene zegge*, Geknikte vossenstaart, Gestreepte (=Echte) witbol, Gewone veldbies, Gewoon reukgras, Grote vossenstaart, Hoge cyperzegge, IJle zegge, Mannagras, Liesgras, *Pilzegge*, Pitrus, Ruw beemdgras, Snavelzegge, *Sterzegge*, Trekrus, Veelbloemige veldbies, *Veelstengelige waterbies*, Veldrus (veel), Waterbies, Zompzegge, Zwarte zegge.

Waarnemingslijst libellen en vogels (en passant waargenomen / gehoord)

Libellen: Viervlek (net uit nog aanwezige larvehuid gekropen), Lantaarntje.

Vogels: Boompieper, Geelgors, Fitis, Grasmus, Kievit, Koolmees, Merel, Scholekster, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Vink, Zanglijster, Zwartkop,

Leo Stockmann

Runsloot (Ynze de Boer)

Runsloot - gekanaliseerd (Ynze de Boer)

Buizerd snaait prooi van blauwe reiger

Op 21 februari fiets ik van mijn werk naar huis door de oostkant van het Matslootgebied ten zuiden van Hoogkerk en zie in het grasland een blauwe reiger staan die een mol in zijn snavel heeft. Blijkbaar ligt de mol niet lekker in de snavel om doorgeslikt te kunnen worden en de vogel legt de prooi vlak voor zijn tenen op de grond. De mol wordt weer opgepakt, maar een zelfde handeling volgt. Opeens komt er vlak boven het maaiveld een buizerd met gezwindte snelheid richting reiger vliegen en snaait de mol bij zijn poten weg. Nagenoeg in één beweging door vliegt de buizerd met de mol in zijn klauw en door naar een bosje in de buurt. De reiger reageert verbouwereerd op de brutaliteit van de buizerd en laat een luide kreet horen. Dan vliegt hij op en landt 150 meter verder elders op het grasland. De buizerd was zo zelfverzekerd en direct bij zijn handeling om de mol van de reiger af te pakken, dat ik denk dat hij al een tijdje in de gaten had dat de reiger een prooi had. Misschien zat hij wel in de buurt op een paaltje, maar dat heb ik niet gezien.

Het stelen van een prooi van een ander dier wordt *kleptoparasitisme* genoemd (Kleptein komt uit het Grieks en betekent stelen). Het is zeker geen ongewoon verschijnsel in de dierenwereld. Bij vogels hebben de jagersoorten deze manier van voedsel vergaren 'tot norm verheven'. Maar ook reigers zelf doen er wel aan mee.

Leo Stockmann

Boomfeestdag 2008. Motto: Boom zoekt kind

Het was dit jaar extra feest, want onze gemeente was gekozen tot accentgemeente van de provincie Drenthe. Onze afdeling van het IVN heeft daarom dan ook vrij veel werk moeten steken in de voorbereidingen van allerlei activiteiten. Tineke van den Berg en ik brachten de dag voor de Boomfeestdag een bezoek aan de deelnemende scholen t.w. school Paterswolde Noord en de Menso Altingschool, om de leerlingen voor te bereiden op de feestelijkheden.

Om 9.00 uur vertrokken de leerlingen van beide scholen op de fiets naar de plantlocatie in de nieuwoorwijk Ter Borch in Groningen zuid, waar ruim 50 zomereiken moesten worden geplant.

De eerste eik werd geplant door de heren Munniksmas en Assies, respectievelijk gedeputeerde en wethouder van onze gemeente. Daarna werden de schoppen uitgedeeld en kon het plantfeestje voor de kinderen beginnen.

Of het motto "Boom zoekt kind" hierbij een rol heeft gespeeld is niet echt duidelijk geworden.

Wel spreekt het voor zich dat het kind aandacht voor bomen moet worden bijgebracht want bomen hebben bescherming nodig en wie zou dat in de toekomst beter kunnen dan de jongste generatie?

Na de plantactiviteiten gingen de kinderen naar het recreatiegebied bij de Hoornse plas waar een drankje werd aangeboden en een boekje werd uitgereikt dat door IVN Eelde/Paterswolde en Vries in samenwerking met Staatsbosbeheer, de stichting Landschapsbeheer en de provinciale Boomfeestdagcommissie was samengesteld. In dit boekje stonden allerlei opdrachten die door de kinderen moesten worden uitgevoerd. Een van de meest boeiende opdrachten was wel de mogelijkheid om in een klimgordel in een boom in het gazon voor het Kluivingsbos te worden opgehesen. Eerst waren er een paar jongens die omhoog werden getrokken maar al snel waren er ook een paar meisjes die de "klimbroek" durfden aan te trekken om zich tot bijna in de top te laten optrekken.

Om omstreeks 12 uur kwam er een eind aan de activiteiten, die door de jeugd zeer werden gewaardeerd. Uiteindelijk kunnen we terug kijken op een geslaagde boomfeestdag.

Het is te hopen dat de eiken goed gedijen in de nieuwe wijk.

Gerbrig Rietema.

Boomfeestdag (Ynze de Boer)

2 Actieve jeugd tijdens de boomfeestdag (Ynze de Boer)

Composteercursus in de Pan te Vries op 2 april

Een zeer goed gegeven cursus door de heer G. Borren en assistente uit Leutingewolde. Hij is al heel lang ervaringsdeskundige en heeft jaloersmakende resultaten op een vrij eenvoudige en goedkope manier. Composteren is het op een min of meer natuurlijke manier afbreken van tuin- en keukenafval tot een donkere losse aardeachtige substantie, die in de tuin verwerkt een uitstekende grondverbetering en openheid geeft.

Verschillende manieren van composteren in de praktijk komen aan de orde, van een grote tuin met een composthoop tot op een balkonnetje met behulp van stapelbakjes. Verbazingwekkend dat er nog zoveel stoffen te composteren zijn, ook o.a. aardappelschillen en gras. Een composthoop moet luchtig en niet te droog zijn en het hoeft niet te worden omgezet.

Alle aangeleverde GFT afval van de gemeente gaat naar composteerinstallaties van de afvalverwerking in Wijster. Het is voor de gemeente goedkoper dat mensen zelf composteren en in onze gemeente wordt al relatief méér GFT gecomposteerd dan in gemeenten zonder dītar systeem.

Deze cursus was zeker de moeite waard.

Jan Fekkes

IVN Eelde-Paterswolde : nummer 4 van Drenthe

Nederland kent per 1 januari 2008 174 IVN-afdelingen met een gezamenlijk ledental van iets meer dan 17.300. Dat is gemiddeld bijna 100 leden per afdeling. Drenthe kent 12 afdelingen met in totaal 1414 leden en dat is een gemiddelde van 118 leden per afdeling. Bovendien is het aantal Drentse leden 126 meer dan twee jaar geleden, een verheugende groei dus van 8 procent. De grootste afdelingen bevinden zich in het noorden van de provincie en dat zijn ook de afdelingen met de sterkste groei.

Eelde-Paterswolde staat met 139 leden op de vierde plaats van Drenthe, Vries met 67 leden op de twaalfde en laatste plaats. Zuidlaren is met 192 leden veruit de grootste afdeling. Overigens valt uit een kaal ledenaantal natuurlijk geen activiteitsniveau af te leiden.

Naast leden kennen sommige afdelingen ook donateurs. Onze afdeling heeft 63 donateurs, Vries kent ook donateurs.

Een mooi streven zou zijn Eelde-Paterswolde de top drie binnen te loodsen en Vries de top tien. Zullen we daar eens ons best voor doen? Kijk eens rond in uw familie- en kennissenkring. **Daar moet toch nog iemand zijn die lid en het liefst ook nog actief wil worden!**

Een overzicht van ledenaantallen geeft het volgende beeld:

Zuidlaren	192
Norg	184
Roden	149
Eelde-Paterswolde	139
Assen	138
Westerveld	110
Emmen	99
Hoogeveen	95
Midden Drenthe	86
Aa en Hunze	84
Peize	71
Vries	67
Totaal	1414

Leo Stockmann.

(Bij het schrijven van dit artikeltje is hoofdzakelijk gebruik gemaakt van cijfers uit Info 2008 nr. 3 van de afdeling Peize. Daarnaast zijn door de auteur zelf wat cijfers berekend)

Uileballen

In de periode, die wij winter noemen, komen er nogal wat goudvinken bij ons in de tuin. De mannetjes zijn prachtig gekleurd en de vrouwtjes iets eenvoudiger. Het is bij bestudering van het doen en laten van deze vinken erg duidelijk, dat de vrouwtjes debaas zijn. Als het mannetje het lef heeft om in het voederhuisje zaadjes te pikken, wordt hij onmiddellijk door zijn vrouw weggejaagd.

Omdat mezen het voer weggooien wat ze niet aantrekkelijk vinden, ligt er onder het huisje genoeg voor het mannetje goudvink. Na verjaagd te zijn, gaat hij daar zijn kostje bij elkaar scharrelen en dat was de bedoeling. Goudvink echtparen blijven hun hele leven bij elkaar. Vandaar dat een goudvink mannetje maar een zielig liedje heeft, hij piept een beetje, want hij heeft geen noodzaak om mooi te zingen om een vrouwtje te imponeren. Maar als ik zo zie hoe zij met hem omgaat, dan zou ik hem aanraden toch maar eens ergens in de natuur zangles te gaan nemen, zodat hij met een bijzonder liedje een lief kan vinden met een beetje betere omgangsvormen.

Zo af en toe zitten er naaktslakken in de tuin, waarvan ik het nut niet kan inzien. Om eerlijk te zijn, vind ik ze eigenlijk hardstikke vies. Egeltjes schijnen ze te eten en zo zie je maar weer, over smaak valt niet te twisten. Maar wie schetst mijn verbazing als er een merel in de tuin neerstrijkt met een naaktslak in zijn bek. Hij is er een aardige tijd mee bezig geweest en uiteindelijk is de naaktslak in zijn maag verdwenen.

Het was voor mij volkomen nieuw, dat merels naaktslakken eten.

De Nimwegenaer

Hoe komen zij aan hun ei

Net als mensen hebben vogels bij de geboorte twee eierstokken. Zij ontwikkelen er echter maar één. Zodra het dier volwassen is beginnen in de lente – onder invloed van daglengte, temperatuur, voedingstoestand én het geflirt van mannen – eicellen te rijpen.

Precies zoveel als in één legsel gelegd worden. Bij een koolmees dus 8 tot 12, bij een grutto vier en bij een keizerpinguïn maar één. De grootte van het legsel ligt dus al heel vroeg vast, zij het dat sommige vogels – kievit en koolmees bijvoorbeeld – na het verloren gaan van de eerst gelegde eieren nog wat nieuwe eicellen kunnen laten rijpen.

Dat 'rijp' is overigens betrekkelijk; er moet dan nog heel wat aan de eicel worden vertimmerd voor het als 'beschaald' ei kan worden gelegd. Allereerst, nog in de eierstok, wordt de dooier gemaakt. Die bestaat vooral uit vetten en eiwitten en is het voedsel voor het embryo.

De eierstok is dan loodzwaar en vliegen is niet eenvoudig. De eicel met dooier zakt in de trechtermond van de eileider en wordt daar door een van de wachtende zaadjes bevrucht. De paring heeft immers al eerder plaatsgevonden.

Schokdempend eiwit.

Het bevruchte ei komt dan terecht in de lange, kronkelige eileider die uit kleine fabriekjes bestaat met elk een eigen specialiteit. De eerste is het eiwitvormend gedeelte. De spieren in de eileider draaien het eitje doorlopend rond zodat rondom eiwit wordt afgezet. Eerst wordt er taai eiwit afgezet, de zogeheten hagelsnoeren, om de dooier in het uiteindelijk ei te stabiliseren. Dan komen laagjes voor laagjes eiwit die voor de vochtvoorziening en de schokdemping moeten gaan zorgen. Weer andere spiertjes zorgen voor een peristaltische beweging waardoor het ei ruim twee millimeter per minuut zakt. Zo komt het dan in het eivliesvormende gedeelte. Dat eivlies, gemaakt van een hoornachtige stof, bepaalt de uiteindelijke vorm van het ei.

Het eivlies is opgebouwd uit twee vlieslagen die, behalve aan het stompe gedeelte, aan elkaar vast zitten. In dat stompe gedeelte is er ruimte tussen de vliezen; dit wordt de luchtkamer om het uitkomende kuiken van de eerste zuurstof te voorzien. Het ei komt nu in de baarmoeder die een heel andere functie heeft dan bij de mens. Want hier wordt de schaal gevormd die voor het overgrote deel uit calciumcarbonaat bestaat. Laagje voor laagje wordt op het vlies afgezet, elke laag wordt meteen hard. Op dit moment wordt ook de diepe ondergrondkleur van het ei toegevoegd; blauw bij een zanglijster, geelbruin bij een wulp. De schaal levert het kuiken bescherming en voorkomt uitdroging tijdens het broeden.

Duizend keer groter gegroeid.

Als de schaal bijna af is, dus bijna dik genoeg, worden de spikkeltjes gemaakt van pigmentstoffen die de vogel via haar voedsel heeft opgenomen. De spikkeltjes zijn kenmerkend voor de vogelsoort en toch is geen ei hetzelfde. Vorm en plaats van de spikkels en vlekjes variëren. Als finishing touch krijgt het ei nog een laagje glycmiddel en een stofje om ziektekiemen de doden. Dan zakt het in de cloaca en kan het worden gelegd. Het volume van het ei is dan 1000 keer zo groot als dat van de rijpe eicel! Het is een lange weg die de eicel moet gaan voor ze ei is geworden. Bij koolmezen ligt er 24 uur tussen het moment van bevruchting – het eitje is dan al voorzien van een complete dooier – en het leggen. Het aanmaken van de dooier neemt enkele dagen in beslag. Omdat een koolmees elke vierentwintig uur een ei legt, worden er dus tegelijkertijd meerdere eieren in de eierstok van dooier voorzien. Zodra een ei is gelegd, komt de volgende eicel inclusief dooier vrij, wordt bevrucht en begint haar weg door de eileider.

De eerste daad – het breken van de schaal.

Tijdens het bebroeden gaat het mirakel door. Het embryo – dat niet in de dooier zit maar erop ligt – legt eerst een flink stelsel van bloedvaten rondom de dooier aan. Via de bloedvaten worden de vetten, eiwitten en andere bouwstoffen uit de dooier opgenomen. Omdat het vocht uit het eiw it rondom het embryo deels wordt geconsumeerd en deels via de poreuze schaal verdampt, neemt de inhoud van het ei steeds verder af. De ruimte tussen de twee vliezen wordt daardoor steeds groter en vult zich met lucht. Zodra het kuiken volgroeid is, doorbreekt het eerst het binnenste vlies van de luchtkamer. Het jonge dier neemt een flinke teug lucht, opent daarmee de longen en begint dan aan het vermoeiende open pikken van de eierschaal. De dooier is dan nog net niet op. Vlak voor het uitkomen trekt het kuiken de dooierzak via de navel naar binnen; zo is het voor de eerste 24 uur van voedsel verzekerd.

Jan Fekkes

Bron: Naturalis Leiden (H.van G.)

Kap eiken aan de Groningerweg

Het zal u waarschijnlijk niet zijn ontgaan dat begin 2008 6 oude eiken, 5 jongere eiken en 5 elzen aan de Groningerweg in Eelderwolde door de gemeente zijn gekapt. Velen hebben hun verontrusting daarover aan ons kenbaar gemaakt. Toch blijkt dat een aantal mensen nog steeds vragen heeft over de noodzaak van de kap van deze elzen en de ruim honderdjarige eiken. Dit bleek helaas nodig te zijn in verband met de aanleg van een vaste brug- met een doorvaarthoogte van ongeveer 1,5 - 2 meter- over een nog te graven vaarverbinding tussen een nieuw aan te leggen wijk ten westen van de Groningerweg (de Waterwijk) en het Paterswoldse meer. Het is heel erg jammer dat hierdoor een gat is gevallen in de nog redelijk gave boomstructuur langs dezeweg. Er is bij al dit slechte nieuws toch nog een klein lichtpuntje. De gemeente stelt een bedrag van ruim 40.000 euro's ter beschikking als compensatie voor het verlies aan natuur. Dit bedrag zal o.a. worden aangewend om de bestaande boomstructuur ter plekke zoveel mogelijk te herstellen.

Het IVN heeft over dit onderwerp verschillende malen met de gemeente overleg gevoerd. Het bleek helaas niet mogelijk om de kap te voorkomen.

Jille Elander en Ynze de Boer

Eik(en) aan de Groningerweg (Ynze de Boer)

Nestbouw en andere gedragingen van eksters

Het is vroeg in het voorjaar van 2008. Fascinerend is het om de Eksters bij onzewoning te volgen bij de bouw van hun nest. Zorgvuldig worden in bomen takken en takjes geselecteerd en met de snavel afgebroken en naar de gekozen nestplaats gebracht en gerangschikt. Eind februari had het paar al een begin gemaakt met de nestbouw. Het nest was voor driekwart klaar toen op 1 maart een storm het bouwwerk op de proef stelde en teisterde. De vogels lieten zich er niet door uit het veld slaan en bouwden na de storm rustig door aan hun liefdesnest. Op 12 maart werd het nest, dat toen gereed en mooi bolvormig was opgebouwd, opnieuw door een storm getest. Glansrijk doorstond het deze storm, die er niet om loog. Met uitslagen tot wel twee meter heen en terug en soms cirkels draaiend op de zware tot negen meter schuin oplopende boomtak, doorstond het nest de geselende wind. (zie foto).

Wij zijn benieuwd naar het verdere verloop in het nest tijdens het komende broedseizoen. Aan het eind van deze maand of begin april zullen er 5 tot 8 eieren worden gelegd. De broedduur is 17 tot 18 dagen en bebroeding van de eieren vindt plaats vanaf het leggen van het eerste ei.

Het vrouwtje bebroedt de eieren praktisch alleen en wordt gedurende het broeden door het mannetje verzorgd. Eksters hebben één broedsel per jaar.

De naakte jongen kunnen na vijf dagen zien en verlaten het nest als zij ruim drie weken oud zijn. De jonge vogels worden door de beide ouders verzorgd. Wij verwachten, evenals in 2007, dat wij weer jonge Eksters op ons platte dak horen rondspringen. (Of dat ook is gebeurd is bij de redactie niet bekend geworden)

De Ekster staat bij menigeen in een kwade reuk vanwege het plunderen van nesten van zangvogeltjes. Hij 'steelt' eieren en jongen. Door het lezen van wat allemaal bekend is van de Ekster (artikelen, boeken, via internet) kom je mogelijk tot een andere mening over de Ekster. En dat heb ik gedaan.

Er is door onderzoek en studie veel bekend over Eksters. Zo werd mijn aandacht getrokken door een artikel van Gert Baeyens, dat heeft gestaan in het Blad "VOGELS" nr. 44 Tijdschrift voor Vogelbescherming van maart/april 1988. Systematisch loopt Baeyens, zoals zij het aan het eind van haar artikel omschrijft, de lusten en lasten van de Ekster langs. Zij komt tot de slotsom dat al brengt de Ekster niet eens zoveel lusten, zij brengt in elk geval ook geen lasten, behalve voor diegene die 's ochtends vroeg ongaarne wordt wakker geschetterd. Als u het artikel wilt lezen, het is te vinden op: www.ivrvechtplassen.org

Omdat het bloed kruipt waar het niet kan gaan, wil ik toch nog enkele aardige uitkomsten uit het onderzoek en het artikel aanhalen. Men wist aan het begin van de vorige eeuw al, dat bejaging zinloos was. Geschoten exemplaren worden, zeker in het broedseizoen, snel door een vervangende partner opgevolgd.

En dan de vraag of de Ekster werkelijk zo'n gevaar is voor de broedvogelstand. Alom staan Eksters als nestrovers bekend. Wanneer onderzoekers echter het menu van Eksters gaan bestuderen, door middel van bv. maaganalyses etc., blijken ze zich toch overwegend met insecten te voeden. Insecten scoren tussen de 70 en 90% op het menu van de volwassen vogels. Dit laatste is mede afhankelijk van het aanbod van alternatieve voedselbronnen zoals slakken, weekdieren, muizen, granen en zaden. Naar de achteruitgang van enkele vogelsoorten heeft A.L. Spaans van het RIN specifiek onderzoek gedaan in enkele probleemgebieden, waarin de Ekster met name in verband was gebracht met de achteruitgang van sommige vogelsoorten. Daarbij bleken andere mechanismen voor verantwoordelijk te zijn. Biotoopverbetering of biotoopverlies blijken het duidelijkst de aantalschommelingen in vogelpopulaties te beïnvloeden.

Ook vermeldenswaardig is dat de Ekster een tijd heeft gekend, dat zij bescherming genoot als nuttige vogel. In de jaren vijftig van de vorige eeuw verschenen artikelen over de gunstige effecten voor de landbouw.

De Ekster was voor de boer een bondgenoot bij de bestrijding van schadelijke insecten zowel in als boven de grond. Een gering verlies aan granen en zaden nam men toen voor lief. Helaas is dit agrarische voordeel met de toepassing van chemische plaagbestrijding geringer geworden. Ik zelf denk dat dit laatste thans geheel is verdwenen, sterker nog, dat vogels doodgaan tengevolge van de toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

FRED van der NOORD.

Gert Baeyens promoveerde in 1980 aan de RUG op haar onderzoek in Haren aan eksters. Titel van het proefschrift: "Sociale organisatie bij eksters (*Pica pica*): een etho-oecologisch onderzoek".

Een aardig en leuk boekje is o.a.: "De ekster in zwart en wit" van Jenny de Laet.
1998 VUBPRESS.

Eksternest (Fred v.d. Noord)

Bolhuisgat ('Zwemgat'), toen en nu

Inleiding

Ziehier het vierde artikel over gebieden in de voormalige gemeente Eelde en naaste omgeving in zowel vroeger tijd als nu. Na Vennebroek, Friescheveen en De Braak is het nu een plek aan de andere kant van deze vroegere gemeente aan de beurt, n.l. het Bolhuisgat. Dat daarbij de gemeentegrens overschreden wordt naar de gemeente Vries, neem ik voor lief. Om van De Braak op een logische wijze aan te sluiten op het Bolhuisgat, kilometers verder zuidwaarts, wagen wij ons in diep vaarwater, eerder zwemwater, wel te verstaan.

Zwemplekken

Wilde men vroeger zwemmen, dan was men aangewezen op 'natuurlijk' water: een riviertje of beek, een kanaal, een ven, plas of poel etc. Zwembaden bestonden in de eerste helft van de vorige eeuw maar mondjesmaat; dat is later wel even veranderd. Elk zichzelf respecterende

gemeente bouwde in de loop van de tweede helft haar eigen zweminrichting. Vandaar dat de huidige gemeente Tynaarlo drie heuse zwemwalhalla's telt, van even zovele voormalige gemeenten, met alle financiële gevolgen daaraan verbonden.

In Eelde waren eertijds Eelderdiep, Omgelegde Eelderdiep en Noord-Willemskanaal geliefde zwemplekken voor de schooljeugd, het liefst bij een brug, met leuning als 'springplank'. Uit de jeugdverhalen van mijn vader, die van 1909 tot 1928 aan de Hooiweg achter De Braak (ha, de link!) woonde, vernam ik, dat hij en zijn kornuiten dikwijls zwommen in het Righoltsveen, veeleer 'Riegelsveen' genoemd, gelegen in De Wildernis tussen Westerbroek en Westermade. De jeugd kreeg zwemles van grootkwaker Derk Hesselink ('Derk Mous', 'Meneer Derk'), op het droge... Ik heb overigens niet gehoord, dat men ook wel in het Friescheveen of Paterswoldse Meer zwom, maar dat zal ongetwijfeld wel het geval zijn geweest, ook nu weer 'in het wild'. De vele Helder-jongens, van de botenfirma aan de Meerweg, deden dat in elk geval wel; die hadden een 'thuiswedstrijd'....

In 1929 stichtte VVV Eelde-Paterswolde met hulp van de Gemeente Eelde in het Drenth, het Drentse gedeelte van het Paterswoldse Meer, een "zeer geriefelijke" bad- en zweminrichting. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg zij echter concurrentie van die van Haren aan de andere kant van het meer. Toen kregen de scholieren uit Eelde hier zwemles en nam dit zwembad aan de Meerweg gaandeweg de rol van het oude zwembad over. Alleen een nieuweweg aldaar herinnert er nog aan: Oude Badweg... Maar ook de Harener zweminrichting, die het zelfs schopte tot 'hofleverancier' (prinses Irene zwom er een middagje met vriendinnen!), kreeg het kwaad. Boosdoener was het vervuilende, veenachtigewater. Men moest zich na het zwemmen goed douchen om al het riet en drab van zich af te spoelen. Nog voordat dit zwembad officieel werd afgekeurd, zocht de Eelder jeugd haar heil in andere richtingen.

Bolhuisgat toen

Zo was het natuurbad in Tynaarlo in trek, maar wel een heel eind weg. Dichter bij huis had men het zogenaamde Bolhuisgat ontdekt, een zandafgraving bij Yde, van vóór de oorlog overigens al. Het is genoemd naar zandgraver H. Bolhuis, één van de zandboeren uit 'Stad' (Groningen). Er zijn echter ook andere benamingen in omloop, o.a. Zwemgat en Zandgat. De jongere Ydenaren zwommen er van kindsbeen af in; de Eeldenaren voegden zich er langzamerhand bij. Zowat in de 60-er jaren het Bolhuisgat een officieus zwembad voor de wijde omgeving. Kleedhokjes ontbraken, maar struikgewas en korenveld waren goede alternatieven! Of men trok thuis alvast badpak of zwembroek aan, en aangepaste (ver)kledij kwam ook in zwang. Men schuttede een gedeelte voor

de kleintjes af, er kwam een eilandje en men bouwde van biels en keien een duikplank op de diepste plek. Er werd naar hartelust gezonnebaad op de zandige flanken en de groene boorden. Bij mooi weer was het er zelfs erg druk, honderden zwemmers, ook door de week. En de ijscoman uit Yde-De Punt deed er goede zaken!

Destijds had je alleen maar oog voor de plas 'an sich' en nauwelijks voor de omgeving. Zeker, je zag wel, dat de natuur daar ook mooi was. Er bloeiden vele en ook vreemde planten en bomen, maar de biologielessen van de middelbare school lagen al achter jou. En wat ook opviel, was de rotzooi aan de oostkant van de plas. Daar lagen teervaten, rubberbanden, glas- en porseleinscherven enzovoort. Men taalde er niet naar en liep er met blote voeten langs en zelfs overheen. Van milieuvervuiling had men toen nog niet of nauwelijks gehoord. Maar naarmate het besef groeide, dat er toch een en ander niet in de haak was, trokken de zwemmers zich terug. Bovendien werd in 1969 het zwembad Lemferdinge geopend, in 1973 gevolgd door de Hoornse Plas aan de noordkant van het Paterswoldse Meer; beiden werden publiekstrekkingen van formaat. Niet alleen milieuperikelen staken de kop op, ook eigendoms-problemen. Makelaar J. H. Zuidema uit Haren kocht het Bolhuisgat en wilde hier een bungalowpark bouwen. Er kwam een afrastering rond de plas; het zwemmen was 'over'. Jarenlang ben ik er niet meer geweest, zeker in geen 10 jaar.

Bolhuisgat later

Dat veranderde pas, toen wij thuis vanaf de Esweg met zoon en dochter in de auto gingen toeren. Met hen maakten wij gaandeweg allerlei leuke wandelingen in bos en veld, auto in de berm. En zo kwam na een decennium het Bolhuisgat terug in mijn vizier en in dat van mijn echtgenote; zij vond het er prachtig! In die tijd publiceerde ik regelmatig gedichten over Eelde en omgeving in Dorpsklanken als resultaat van onze vele omzwervingen. De uitstapjes naar het gebied achter het vliegveld werden steeds frequenter. Een goed beeld ervan wordt gegeven door het gedicht 'Het vliegveld voorbij', gepubliceerd in Dorpsklanken op 13 september 1984. Voor dat over het Bolhuisgat zelf [onderverdeeld in Bolhuisgat, zwemplaats, vuilnisbelt en milieuatlas] verwijs ik naar het nummer van 29 augustus 1985. Beide geo-gedichten geven de situatie destijds goed weer. Toen de kinderen groter werden en andere interesses gingen koesteren (o.a. paardensport), nam onze eerste cocker spaniel, Kasjan Pluvius (maart 1988 - december 2001) hun plaats in.

Bolhuisgat nu

Momenteel vindt men er hoofdzakelijk eenden, hoewel zwemmen door Jan Publiek er wel wordt gedoogd, getuige de 'verkeersborden' voor hondenbezitters: honden aan de lijn in het zwemseizoen: mei t/m augustus! De plas is sinds 1993 via een stichting eigendom van de plaatselijke

ijsvereniging (aangekocht met giften) en dient 's winters als ijsbaan. Aan de zuidkant ervan bevindt zich een berkensingel. Hier liep tot voor kort een heel smal paadje, maar dat heeft men veranderd in een veel breder pad. De westoever is nog even plat als voorheen, toen hier kleine kinderen ploeterden. De plek, waar vroeger een 'duikplank' was en waar een Eelder jongen zelfs zijn nek beschadigde, is nu een geliefd visstekje. Hier stond eertijds de zandzuiger, op het schiereiland dus. De noordzijde is nog even steil als vroeger, maar er zonnen nu geen mensen meer, maar rode lelies! De diepte van deze plas is, enkele wat diepere plekken uitgezonderd, gering: 1 tot 1,5 m.

Verderop, in de noordoosthoek, is een waterafvoersysteem aangelegd naar de grotere plas aan de andere kant van de Vissersweg. Verder treft men hier restanten aan van twee fenomenen: Duitse betonblokken zonder ijzer (draad) en een stenen muurtje van een heuse kleine glasfabriek, waar men onder een afdak van golfplaten van zand en glasscherven glazen drinkbakjes (met tuitjes) voor vogels maakte. De glasblazers kwamen uit het Drentse glasdorp bij uitstek, Nieuw-Buinen; zij waren in Yde 'in de kost'. Die restanten waren er vroeger uiteraard ook al, maar toen wist ik van de herkomst niets af, nu als lid van de Werkgroep Historie van Ol Eel wel. De oostwand vertoont nog duidelijk de sporen van de vroegere vuilnisbelt. Als je er met een stok in peutert, komt er allerlei materiaal te voorschijn.

Langs die oostoever loopt over de belt een breed pad tussen de vuilstortbermen door, van Vissersweg naar clubhuis, omringd door een prachtig groen gazon met sparren. Tijdens het wandelen lieten wij en onze tweede cocker, Alexandros (september 2002-) op de 5 tot 10 cm lange grijze slakken met hun grote witte huizen (diameter vaak 4 cm). Hier zijn n.l. ooit Franse slakken (esgargots) uitgezet. Men spreekt echter ook wel van sagrijnslakken. Ter afronding: het grondgebied rondom het Bolhuisgat is niet in handen van de ijsvereniging, maar behoort toe aan de plaatselijke Vereniging Dorpsbelangen. Zij bezit in het gebied in totaal 5,3 ha.

Cathrinus Schaafsma

Geraadpleegde literatuur

(mede) van de auteur zelf:

* Eelde in oude ansichten. Samenstelling: Menno van Bergen, Jan Kobes, Johannes van der Velde en Klaas Jan Westerhof; redactie: Jaap Boerema en Cathrinus Schaafsma. Zaltbommel, Europese Bibliotheek, december 1985.

* Het verloren land en andere gedichten over Eelde en omgeving. Eelde, CS, november 1985. Blz. 37, 51 en 52.

* Van veengebied tot VOLE. In: Uit Eelde's jongste eeuw; verandering in veelvoud. Eindredactie: C. Schaafsma. Eelde / Assen, Stichting Ol Eel / Servo, november 1999. Hoofdstuk 8, blz. 128-143.

van andere auteurs:

* Kamps, G. Honnie-zwemmen. In: Gij kent mij. Eelder bijnamen, anekdotes en sfeerschetsen. Door Stichting Ol Eel. Samenstelling: Werkgroep oude Verhalen; redactie: Algemeen Bestuur. Eelde / Tynaarlo, Stichting Ol Eel / Drukkerij Franken, mei 1992. Blz.150-151.

* Westerhof, K.J., Verslag van de vergadering van de Werkgroep Natuurlijke Historie van IVN en Ol Eel in het Historisch Centrum d.d. woensdag 16 januari 2008; 10 blz.

* Yde en De Punt deur de eeuwen hen in woord en beeld. Yde / Rolde, Historische Kring Yde en De Punt / Servo, 2006.

Bolhuisgat (Leo Stockmann)

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Agaath AB

telefoon: 050-3093113

Medewerkers

J. Eilander, N. Reddingius, M. de Boer, Y. de Boer, T. van den Berg, W. Jonker, K. Andriess

Jeugd

Aafke Pot

telefoon: 050-3095518

Medewerkers

A. AB, T. van den Berg, J. Eilander, F. Nijdam, G. Rietema, G. Geertman, M. de Boer, G. Dijkstra

Landschapsbeheer

Maarten Koomen

telefoon: 0592-544100

email: m.koomen2@kpnplanet.nl

Medewerkers

T. Schat, E. de Waal, A. de Haan, J. Lanning, A.H. van der Meulen, K. Mulder, E. Nijhof, S. Zijlstra, S. Nijhof

Planten

Vera Troost

telefoon: 050-3090989

Medewerkers

T. van den Berg, Y. de Boer, F. Nijdam, I. Botta, L. Bierdrager, J. Eilander

Publiciteit

Ynze de Boer

telefoon: 050-3091875

Medewerkers

T. van den Berg, H. von Eije, L. Stockmann, T. Schat, J. Fekkes

Vlinders

Waarnemend:

telefoon: 0592-542732

W. Folkers

email: w.folkers@wanadoo.nl

Vlinderkampje

Tineke van den Berg

telefoon: 050-3094337

Jille Eilander

telefoon: 050-3091918

Medewerkers

R. Douma, A. Zoon, E. Pieters, M. Wilkens, F. Nijdam, Y. de Boer, J. van der Werff, J. Steyvers, W. Hoekema, B. van der Velde

Vogels

Anne van der Zijpp

telefoon: 050-3096970

Kees Bouwer

telefoon: 0592-541713

email: bouwer100@hotmail.com

Medewerkers

S. Rienks, P. Feenstra, J. Meeder, W. Zandt, M. Hols, B. van Manen, J. Poel, M. Snijder, R. Warries, L. Stockmann, J. Kadijk, A. Pot-Ellen, H. Eggenhuizen, J. Fekkes, M. van Nieff, S. Schipper, T. Westerhof, B. Visch
Combinatie OI Eel/VN

Natuurlijke historie

Secretaris: J. Eilander

Vormgeving Groen

Redactie Groen

Sander Wittenaar

Ynze de Boer

email: ynzedeboer@hetnet.nl

Wil Folkers

email: w.folkers@wanadoo.nl

Leo Stockmann

email: gstockmann@hotmail.com

Distributie Groen

Lideke Jorritsma

Bestuur IVN Vries

Webmaster

Herman Boerma

email: admin@zernike.nl

Site

www.ivnneelde.nl

Zilverlinde aan de Groningerweg 16-18.
De enige boom in ons dorp die voor komt
op de lijst van monumentale bomen van de
bomenstichting. foto:Ynze de Boer.